

АДАПТАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА СВІТОВА ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА

КОСТИРКО Алла,
канд. екон. наук, старший викладач
кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
ЛИТВИНОВА Діана,
здобувач вищої освіти групи
обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Досліджено вплив військового вторгнення в Україну на аграрний сектор економіки та визначено тенденції його розвитку.

Ключові слова: продовольча безпека, аграрний сектор економіки, заходи підтримки, експортні можливості.

Воєнні дії РФ проти України суттєво вплинули на перспективи її аграрного сектору. Підприємствам складно вижити під час війни, частина господарств страждає від бойових дій на території району їхньої діяльності, велика кількість підприємств втратила постачальників, нестабільність інфраструктурного забезпечення також негативно впливає на діяльність аграріїв. Але найбільшим ударом для українського аграрного сектору, якщо розглядати його як єдину систему, є значне ускладнення експорту продукції, бо значна кількість аграрних виробничих та логістичних потужностей в Україні орієнтована на постачання споживачів в інших країнах. В нових умовах аграріям необхідно розробити заходи, які дозволять їм вижити в умовах кризи.

Проте, наслідки війни вже відчуває і цілий світ, так як Україна відіграє важливу роль у світовому постачанні продовольства. Зменшення пропозиції з продажу зерна призвело до його подорожчання по всьому світу. Це відчутно вдарило по бюджетах країн Африки та Азії. Тому проблеми аграрної сфери України необхідно вирішувати міжнародною спільнотою.

За попередніми оцінками науковців, потенційна шкода завдана лише аграрній інфраструктурі в Україні складає близько 6 млрд доларів США, але якщо враховувати шкоду та втрату потенційної вигоди, пов'язану зі зривом робіт, розривом ланцюгів постачання, зниження експортних можливостей тощо, то втрати сягають близько 22-23 млрд доларів США за різними оцінками. Хоча точне значення встановити неможливо через складність підрахунків та продовження бойових дій. При цьому слід зазначити, що шкоди завдано не тільки українським аграріям, а й споживачам, які залежать від української сільськогосподарської продукції, в усьому світі. Тому питання підтримки українського агропромислового комплексу та забезпечення безперебійного експорту його продукції є не тільки українською, а світовою проблемою, до вирішення якої залучаються міжнародні організації, такі як ООН [1].

У зв'язку з цим можемо виділити наступні джерела резервів, які можуть забезпечити саме безпосереднє збереження життєдіяльності аграрного сектору в Україні:

- внутрішні резерви аграрних підприємств – підприємства знаходять резерви всередині підприємств та залучають кредити та інвестиції;
- державна підтримка агропромислового комплексу – держава запроваджує програми підтримки аграрних підприємств, виділяє кошти на безповоротні гранти на запровадження аграрного бізнесу, дотації аграріям, надає підтримку сільським об'єднаним територіальним громадам;
- міжнародне донорство – програми ООН, Європейського Союзу, США тощо щодо підтримки аграріїв, забезпечення засобами зберігання зерна, розмінування сільськогосподарських угідь тощо [2].

При комплексній взаємодії даних чинників аграрний сектор України може краще адаптуватись до умов війни. Слід зазначити, що військові дії та скорочення експортних маршрутів негативно вплинули на можливості самостійного виживання підприємств. За таких умов дуже сильно зростає роль держави, іноземних партнерів та міжнародних організацій в наступних напрямках:

- виконання дій, що безпосередньо стосуються аграріїв, але не можуть бути виконані ними самостійно, наприклад, розмінування сільськогосподарських угідь, забезпечення такої інфраструктури та військово-політичної кон'юнктури, за якої можна максимально відновити експортний потенціал;
- безпосередня фінансова, матеріальна та логістична підтримка підприємств агропромислового комплексу.

Слід відміти також таку тенденцію, як не вигідне становище великих агрохолдингів у порівнянні з дрібними сільськогосподарськими підприємствами. Вони мають більше податкове навантаження та проблеми з погашенням заборгованості перед іноземними кредиторами, для них є більш болючим блокування експорту. Водночас ініціативи ООН щодо підтримки українських аграріїв більше спрямовані на дрібних та середніх сільськогосподарських виробників. При продовженні такої тенденції, у дрібних та середніх агровиробників більше можливостей для розвитку у порівнянні з великими підприємствами, що підвищує конкурентоздатність перших і може позитивно вплинути на внутрішній ринок в Україні, внаслідок посилення конкуренції [3].

За умов сьогодення основними тенденціями розвитку аграрної сфери, які актуальні скоріше у коротко- та середньостроковій перспективі під час війни та деякий період після неї, але вони можуть закріпитись та суттєво вплинути на аграрний сектор України є такі:

- посилення ролі державних підприємств у сфері сільського господарства та харчової промисловості;
- збільшення питомої ваги посівних площ та виробництва нішевих високорентабельних культур (нут, горох, гірчиця, лікарські трави тощо);
- збільшення частоти бартерних схем;
- зростання величини підсобних сільськогосподарських господарств;

- тимчасове зростання імпорту харчової продукції, як наслідок припинення діяльності частини підприємств харчової промисловості в Україні;
- посилення інтеграції з Євросоюзом в аграрній сфері [1].

Враховуючи необхідність реалізації Цілей сталого розвитку, необхідним є розширення задач Цілі 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарства» з врахуванням умов військової агресії РФ по відношенню до України, а також агресії по відношенню до всього людства в контексті неможливості забезпечити продовольчу безпеку у світі.

Бібліографічний список

1. Сутінки агрохолдингів: як війна змінить сільське господарство України : публікація видання Mind.ua від 05.08.2022. URL : <https://mind.ua/publications/20245288-sutinki-agroholdingiv-yak-vijna-zminit-silске-gospodarstvo-ukrayini> (дата звернення: 10.11.2022)
2. Державна підтримка : офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL : <https://minagro.gov.ua/pidtrimka> (дата звернення: 10.11.2022)
3. Сільське господарство під час війни: зміна пріоритетів : публікація видання «Урядовий кур'єр» від 13.09.2022. URL : <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/silске-gospodarstvo-pid-chas-vijni-zmina-prioritet/> (дата звернення: 10.11.2022)

ЗАХИСТ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ

Блащук В.В.,
здобувач вищої освіти, інженерно-енергетичний факультет
Миколаївський національний аграрний університет

Завдання захисту важливої інфраструктури життєдіяльності суспільства вже давно стало одним із найважливіших пріоритетів національної безпеки країни. Але в Україні ще немає відповідного законодавства та концепція захисту «критичної інфраструктури» [1] не вмонтовано у загальну стратегію безпеки, а її пріоритети не відображені у державній політиці національної безпеки держави.

Під критичною інфраструктурою розуміють системи та об'єкти, фізичні чи віртуальні, настільки життєво важливі для держави, що недієздатність або знищення таких систем або об'єктів підриває національну безпеку, економіку, здоров'я або безпеку населення, або має своїм результатом будь-яку комбінацію з переліченого вище.

Системи енергозабезпечення завжди традиційно відносили до критичної інфраструктури [2]. Але сьогодні важливість захисту енергетичної інфраструктури значно зросла за необхідністю забезпечення стійкості функціонування системи енергозабезпечення суспільства; зростання світової торгівлі енергоресурсами; використання окремими країнами енергетичних ресурсів та енергетичної інфраструктури в якості інструментів геополітичної боротьби; посилення вимог щодо захисту довкілля та людини від діяльності енергетичного сектору.

Зазначені обставини вимагають істотного перегляду політики України щодо захисту важливих енергетичних об'єктів, як об'єктів критичної енергетичної інфраструктури, та відображення відповідних пріоритетів у законодавстві.